

EDUSKUNNAN PANKKIVALTUUSMIESTEN

KERTOMUS

VUODELTA 1947

EDUSKUNNAN
PANKKIVALIOKUNNALLE

★

HELSINKI 1948

SISÄLTÖ:

	Siv.		Siv.
<i>Suomen talouselämä vuonna 1947</i>	3	Inventaukset ja haarakonttorien tarkastus	20
Sotakorvaukset	3	Pankkivaltuusmiesten valvonnan alaiset ra-	20
Teollisuus	4	hastot	20
Maa- ja metsätalous	5	Suomen Pankin soveltamien korkojen korot-	20
Työmarkkinat	5	taminen	20
Ulkomaankauppa	6	Ehdotus Suomen Pankin ohjesäännön 4, 6,	21
Kotimaankauppa	7	21 ja 30 §:n muuttamisesta	21
Liikenne	7	Valtiolle Kansainvälisen Valuuttarahaston ja	
Raha- ja pääomamarkkinat	8	Kansainvälisen Jälleenrakennuspankin jä-	
Korkotaso	10	senoikeuksista johtuvien velvoitusten suo-	
Makсутase ja pääomaliike	10	rittamiseen myönnettävän luoton korkova-	
Hintataso	11	paus	22
<i>Suomen Pankin toiminta</i>	12	Dollarilainan ottaminen puuvillanhankintoja	
Rahan arvo ja ulkomaiset suhteet	12	varten	23
Luotonanto	13	Asioimiston perustaminen Loimaan kauppa-	
Korkomäärät	14	laan	23
Setelistö	15	Palkkauksen ja eläkkeiden korottaminen	
Setelinanto-oikeus ja sen käyttö	15	sekä ylimääräisten toimihenkilöiden palk-	
Pankin suhde valtioon	16	kaus	23
Ulkomaiset selvitystilat	16	Myönnetty eläkkeet ja avustukset	25
Rembursit	17	Jyväskylän uudisrakennus	25
Pankin tilinpäätös	17	Haarakonttorien valvojat	26
<i>Pankkivaltuusmiesten käsittelemiä asioita</i>	20	Pankkivaltuusmiehet ja tilintarkastajat ..	26
Tilintarkastus	20		
Lainausliikkeen ja valuuttakaupan tarkastus	20		

Suomen talouselämä vuonna 1947.

Kuluneen vuoden talouselämä sai leimansa yhä jatkuvista ponnisteluista niiden vaikeuksien voittamiseksi, jotka sodat olivat jättäneet Suomelle perinnöksi. Näistä ponnistuksista alkoi näkyä tuloksia, vaikka maailmantalouden hidastuminen oli omansa hidastuttamaan nousua myös Suomessa. Talouselämän rasituksena olivat siten edelleen sotakorvausten ja niihin verrattavien maksujen suorittaminen, siirtoväen asuttaminen ja yleensä maan jälleenrakentaminen sekä jatkuvan inflaation aiheuttamat häiriöt. Ulkomaankauppa vilkastui erittäin voimakkaasti, kun kotimaisen tuotannon elpyminen teki viennin lisäämisen mahdolliseksi ja kun tärkeimpien viennitavaroittemme hintataso ulkomailla oli meille edullinen. Kun ulkomaista luottoa saatiin, voitiin myös tuontia huomattavasti lisätä ja siten edistää toisaalta tuotantokoneiston kehittämistä ja tuotantoa, toisaalta elintarviketilannetta ja yleensä hiukan vähentää maassa vallinnutta tavaranniukkuutta. Teollisuus elpyi alkupuolella vuotta ilahduttavasti, mutta syksyllä yltyvän vedenvähyyden aiheuttama vaikea sähkövoimapula pakotti teollisuuttakin vähentämään tuotantoaan. Maataloustuotanto alkoi ulkomailta saatujen lannoitteiden ja väkirehujen ansiosta parantua, mutta harvinaisen kuiva kesä painoi satolukuja odotettua pienemmiksi varsinkin karjanrehujen osalta. Työvoimasta oli edelleen puutetta, ja työmarkkinoilla puhkesi silloin tällöin rauhottomuuksia johtaen aina uusiin palkankorotuksiin. Myös hintojen nouseva suunta jatkui, kiihtyen syksyllä. Pääomien kysyntä oli jatkuvasti suuri, ja rahamarkkinoille antoi leiman yltyvä kireys ja korkotason nousu. Pääomien virtaaminen luotolaitoksiin oli alkuvuodesta tyydyttävä, mutta tyrehtyi syyskuukausina, suurelta osalta seurauksena uudesta palkkasäännöstelystä, joka entisestään heikensi säästäjiltä uskoa rahan arvon säilymiseen. Val-

tiontalous ei vielääkään päässyt tasapainoon, ja julkisen menotalouden laajuus kansantuloon verrattuna vaikutti osaltaan inflatorisesti.

Sotakorvaukset.

Sotakorvausten suorittaminen jatkui kolmannen korvausvuoden aikana entiseen tapaan. Voidaksensa suorittaa säädetyt toimitukset teollisuuden viimekin vuonna oli pakko panna toimeen huomattavia laajennuksia ja uudistuksia, jotka vaativat suuria pääomia ja sitoivat raaka-aineita ja työvoimaa. Ulkomaisten hankintojen pitkät valmistusajat ja pitkittyminen vaikeuttivat täsmällisiä suorituksia, mutta myöhästymiset korvattiin samoihin tavararyhmiin kuuluneilla ylitöimituksilla. Tätä helpottivat eräät Neuvostoliiton hyväksymät järjestelyt ja muutokset tavaraluetteloiden kokoonpanossa. Miljoonin sotakorvausdollarein (vuoden 1938 hintatason mukaan) kolmannen korvausvuoden korvaukset ennakkotietojen mukaan nousivat seuraaviin määriin.

	Vaatus Toimitukset Ylitys		
Koneet ja laitteet	14.1	14.6	0.5
Kaapelituotteet	3.2	3.7	0.5
Alukset	8.5	9.1	0.6
Selluloosa ja paperituotteet	6.1	6.3	0.2
Puutavara ja puutuotteet	3.9	4.9	1.0
„Vapaat toimitukset”	—	0.3	0.3
Yhteensä	35.8	38.9	3.1

Kolmannen sotakorvausvuoden päättyessä oli kaikkiaan suoritettu korvauksia 127.1 milj. dollarin arvosta ja vuoden 1947 päättyessä suoritusten määrä nousi 134.4 milj. dollariin vastaten noin 45 % koko suoritettavasta määrästä.

Kauppatilaston mukaan vietiin kertomusvuonna sotakorvaustavaroita 10,405 milj.

markan arvosta vastaten 8,775 miljoonaa edellisenä vuonna. Tämä vastaa virallisen kurssin mukaan noin 76.5 milj. dollarin suoritusta. Sen lisäksi vietiin ns. saksalais-saataviin perustuvien veloitusten suorittamiseksi tavaroita 2,032 milj. markan arvosta, minkä ohella tähän kuului erinäisiä muita suorituksia, joten yhteissummaksi tuli 3,050 milj. markkaa.

Sotakorvaustavarain viennistä on mainittava seuraavat tärkeimpien tavararyhmien luvut. Vientimäärä lisääntyi puuhiokkeen kohdalla 22,900 tonniin vastaten 21,600 tonnia edellisenä vuonna, pahvin ja kartongin kohdalla 9,300 tonniin vastaten 9,200 tonnia, erilaisten koneiden kohdalla 25,800 tonniin vastaten 25,300 tonnia ja alusten kohdalla 65:een vastaten 39 edellisenä vuonna. Sen sijaan vietiin puutaloja ja parakkeja vain 16,100 vastaten 35,800 tonnia, selluloosaa 74,300 vastaten 83,300 tonnia, paperia 14,200 vastaten 25,600 tonnia ja kuparia 4,800 vastaten 5,500 tonnia.

Teollisuus.

Teollisuustoiminnan vilkastumista jatkui kertomusvuoden alkupuolella siitä huolimatta, että monet vaikeudet edelleen nousua hidastuttivat. Raaka-aineiden saanti ulkomailta tuotti ajoittain vaikeuksia, polttoaineesta oli puutetta, ja työvoimaa, varsinkin ammattitaitoista, oli monilla aloilla riittämättömästi. Koneistojen uusiminen sujui hitaasti mm. pitkien hankinta-aikojen takia. Lisäksi tuli rahoitusvaikeuksia ja pakko vesivoimapulan johdosta loppuvuodesta supistaa sähkövoiman käyttöä ja siis alentaa tuotantoa. Teollisuuden tuotantovolyyymi, joka vuonna 1946 kaikkiaan oli, Unitaksen indeksin mukaan (1935 = 100), sotavuosien aallonpohjan jälkeen kohonnut 86 pisteeseen, nousi vuoden 1947 ensimmäisenä neljänneksenä 103 pisteeseen, mutta aleni sitten kolmannella neljänneksellä 98 pisteeseen. Keskimäärin teollisuustuotannon volyyymi siten oli noin viidenneksen pienempi kuin viimeisenä rauhanvuonna 1938.

Vientiteollisuus, jonka tuotantovolyyymi vuonna 1946 oli 64 pistettä, kohosi kertomusvuoden toisella neljänneksellä 80 pisteeseen aletakseen kuitenkin kolmannella neljänneksellä 74 pisteeseen. Tämän teollisuuden kaikkien tärkeimpien haarojen tuotanto oli sekin kertomusvuoden kolmen en-

simmäisen neljänneksen aikana volyymitaan suurempi kuin vuonna 1946; korkeimmalle oli kohonnut vaneri ollen kolmannella neljänneksellä 87 pistettä verrattuna 74 pisteeseen vuonna 1946; toisella sijalla seurasivat paperiteollisuustuotteet, joiden kohdalla vastaavat pisteluvut olivat 75 ja 65, kun taas puutavarain sahaus osoitti heikompa tasoa, nim. suhdelukuja 65 ja 54.

Kotimarkkinateollisuus, joka sotavuosina ei kärsinyt niin pahoja takaiskuja kuin vientiteollisuus ja jo vuonna 1946 saavutti vuoden 1935 tason, lisäsi myös viime vuonna tuotantoaan, niin että sen volyyymi kolmannella neljänneksellä, alkaneesta taantumuksesta huolimatta, oli 116 pistettä. Nousu oli huomattavin metalli- ja koneteollisuudessa, joka saa kantaa sotakorvaussuoritusten raskaimman taakan kehittyen tästä syystä vientiteollisuudeksi, kun sitä vastoin kutomateollisuus suorastaan taantui. Volyyymi-indeksiä ei ole saatavissa näistä teollisuudenhaaroista, mutta mainittakoon, että viime vuoden kolmannen neljänneksen arvoindeksi, johon tietenkkin eri alojen erilainen hintainnonsu on vaikuttanut, verrattuna koko edellisen vuoden vastaavaan indeksiin oli kohonnut 39 % ravinto- ja nautintoaineteollisuudessa, 35 % metalli- ja koneteollisuudessa ja 1 % rakennusaineteollisuudessa, mutta vähentynyt 26 % kutomateollisuudessa.

Rakennustoiminnan tarve oli edelleen poikkeuksellisen suuri; Pohjois-Suomessa ja yleensä maaseudulla, varsinkin siirtoväestön kohdalla, jolle oli annettu etusija rakennustarvikkeiden jaossa, rakennettiin vilkkaasti, mutta sitä vastoin kaupunkien rakennustoiminta edelleen oli lamassa, kun monikerroksisten kitalojen rakentamiseen tarvittavasta betoniraudasta, putkista ym. oli erityisen suuri puute. Valmistuneiden rakennusten kuutiotilavuus oli kaikkiaan 20.4 milj. m³, josta 17.9 milj. m³ puu- ja 2.5 milj. m³ kivirakennuksia. Näistä oli asuinrakennuksia 8.9 milj. m³, maatalousrakennuksia 8.1 milj. m³, teollisuusrakennuksia 1.7 ja muita rakennuksia samoin 1.7 milj. m³. Vain 2.2 milj. m³ rakennuksia oli kaupungeissa, kaikki muut maaseudulla.

Mainittakoon erityisesti, että maanhankintalain mukaisen rakennustoiminnan alalla valmistui kaikkiaan 17,600 rakennusta ja että vuoden vaihteessa edelleen oli

rakenteilla 13,200 rakennusta. Pohjois-Suomen jälleenrakennustoimintaan kuului 2,600 vuoden varrella valmistunutta ja 2,700 sen päättyessä tekeillä olevaa rakennusta. Lisäksi tulee lähes 600 valmistunutta ja runsaasti 600 valmisteilla olevaa rakennusta, jotka on luettu Pohjois-Suomen maaseudun yleiseen eli uudisrakennustoimintaan. Sementin kulutus oli 491,800 tonnia vastaten 329,000 tonnia vuonna 1946, joten lisäys oli huomattavan suuri.

Maa- ja metsätalous.

Maatalous ei vielä pystynyt voittamaan sota-ajan aiheuttamia rappioita. Nousua vaikeuttivat myös asutustoiminnan maatilataloudelle tuottamat häiriöt. Kun lannoitteita saatiin ulkomailta entistä runsaammin, voitiin kuitenkin viljelystä tehostaa, mutta valitettavasti poikkeuksellisen kuiva kesä oli omansa satotuloksia heikentämään. Viljelysalan käytössä tapahtui sellainen muutos, että heinämaan kustannuksella lisättiin leipäviljan, kauran ja perunan viljelystä. Leipäviljaa saatiin melkoista runsaammin kuin edellisenä vuonna eli 538,000 tonnia vastaten 473,000 tonnia ja kauraa 420,000 tonnia vastaten 334,000 tonnia; perunan sato nousi 891,000 tonnista vuonna 1946 1,093,000 tonniin. Niinikään lisääntyi sokerijuurikkaan sato 48,000 tonnista 77,000 tonniin sekä herneen sato 10,300 tonnista 12,600 tonniin, kun turnipsin sato (117,000 tonnia) pysyi entisellään. Sitä vastoin peltoheinää korjattiin vain 1,740,000 tonnia vastaten 2,094,000 tonnia edellisenä vuonna ja lanttuja 111,000 vastaten 117,000 tonnia. Kun laitumetkin kuivuuden johdosta olivat aivan heikot, karjanrehusta monin paikoin tuli kovin tiukka. Kokonaisuudessaan sadon määrä rehuyksiköiksi laskettuna kuitenkin oli jonkin verran parempi kuin lähinnä edellisenä vuonna, nimittäin 2,275 miljoonaa rehuyksikköä vastaten 2,183 miljoonaa vuonna 1946. Verrattuna viimeisiin vuosiin ennen sotaa ei sato kuitenkaan noussut enemmän kuin suunnilleen puoleen.

Viime vuoden kuivuus ja huono rehusato olivat raskaana rasituksena karjanhoidolle johtaen syksyllä runsaaseen teurastukseen. Samaa suuntaa vaikutti osaltaan myös lihan vapauttaminen säännös-

telystä ja sen hinnan jyrkkä nousu verrattuna säännöstellyssä kaupassa liikkuneen lihan hintoihin, vaikka hinta laski, jos vertailuksi otetaan aikaisemmat mustan pörsin hinnat. Näistä syistä alettiin voimakkaasti lisätä sikakantaa. Heikosta rehusta huolimatta, runsaan väkirehujen tuonnin seurauksena, maidon ja samalla voin tuotanto alkoi kohota nousten vuoden loppukuukausina noin 30 % korkeammalle kuin vuotta aikaisemmin.

Metsätyöt olivat alkupuolella hakkuukautta 1946—1947 sujuneet huonosti, mutta sittemmin vauhti parani, niin että kevääseen 1947 mennessä saatiin hakattua kaikkiaan 50.7 milj. luovutuskuutiometriä, kun hakkuutavoite oli 53 miljoonaa m³. Järeätä havu- ja lehtipuuta hakattiin 308 milj. kuutiojalkaa vastaten 280 miljoonaa edellisenä hakkuukautena. Pyöreätä puutavaraa hakattiin 15 1/2 milj. pino-m³ eli suunnilleen saman verran kuin edellisenä vuonna. Näissä suhteissa saavutettiin ja ylitettiin tavoite, mutta polttopuiden kohdalla jäi melkoinen vajaus. Tavoitteeksi oli määrätty 20 milj. pino-m³, mutta hakattua saatiin vain 16.2 miljoonaa verrattuna 28 miljoonaan edellisenä hakkuukautena. Ajotkin sujuivat niin hyvin, että saatiin kuljetettua 50.5 miljoonaa m³. Työteho parani hakkuukauden varrella tuntuvasti.

Hakkuukausi 1947—1948 alkoi epätydyttävästi. Kesän ja syksyn tavattoman kuivuuden takia uitot päättyivät tavallista aikaisemmin, ja uittoväyliin jäi melkoisia määriä uitettavaa puutavaraa. Katsoen muiden polttoaineiden runsaampaan saantiin määrättiin tavoite tuntuvasti pienemmäksi kuin edellisenä vuonna, nim. 45 milj. m³:ksi. Vuoden 1947 loppuun mennessä oli hakattu vain 13.5 miljoonaa. Vesivoimatilanteen kehittyttyä kriisiksi tulee polttopuiden tarve olemaan edellytettyä suurempi, joten tilanne ei näytä lupaavalta, varsinkin kun lumen tulo sulaan maahan vaikeuttaa metsätöitä ja puiden ajoa metsistä.

Työmarkkinat.

Työmarkkinoille on edelleenkin antanut leiman työvoiman ja varsinkin ammattitaitoisen työväen kysynnän vilkkaus ja riittämättömän saanti monenlaisiin töihin. Laskeaan vientiteollisuuden tarvitsevan lisävoi-

maa 12,000 työmiestä, joista 8,000 ammatitaitoista, ja kotimarkkinateollisuuden työvoiman vajauksen nousevan 50,000 henkeen.

Tämä ylityöllisyys yhdessä hintaliikkeiden aiheuttaman ja muista syistä työmarkkinoilla vallitsevan rauhattomuuden kanssa loi palkkaliikkeille edullisen maaperän. Niinpä puhkesi tuon tuostakin lakkoja tai lakonuhkaan vedoten esitettiin palkankorotusvaatimuksia. Kun alkuvuodesta liha oli vapautettu säännöstelystä ja sen hinnat nousivat jyrkästi aikaisempiin säännöstelyhintoihin verrattuina ja kun lisäksi keväen kuluessa eräät puolueoryhmät koettivat ylittää toisensa kauniilla lupauksilla, oli seurauksena ankaria palkankorotusvaatimuksia. Hallitus myöntyi vaatimuksiin määräten kaikille yksityisoikeudellisessa työsuhteessa oleville 6: 50—5: — markan erikoistuntilisan toukokuun 16 p:stä lukien, mikä korotus asiallisesti merkitsi noin 14—17 %:n ansioiden nousua. Elokuussa syntyi palkkamarkkinoilla uusi vakava tilanne, kun kuljetustyöläiset ryhtyivät korpilakkoihin. Asian selvittämiseksi valtioneuvosto, samalla kun tehtiin erinäisiä muita järjestelyjä, antoi uuden palkkapäätöksen, joka merkitsi 11—14 %:n korotusta puhtaisten aikapalkkojen osalta, joihin ei tule mitään erikoislisiä, 18—21 % muiden aikapalkkojen osalta sekä 22—25 % urakkapalkkojen osalta. Lisäksi tulivat ns. kuoppatasoitukset sekä perhelisää 500 markkaa kultakin lapselta. Arvioidaan kaikkien korotusten yhteensä merkinneen, että palkkataso keskimääräisesti kohosi yli 25 %. Edelleen sisältyi palkkapäätökseen, että täten tarkistettu palkkataso sidottiin uuteen elinkustannusindeksiin siten, että lokakuun hinta- ja palkkatasoja pidetään perustana ja että hintojen muuttuessa jokaiselta täydeltä indeksin 5 %:n nousulta myönnetään neljännesvuosittain 5 ½ %:n korotus palkkoihin.

Tämä palkkapäätös ylikompensaatioineen, ja ilman että hinnat perustasoa määrättäessä saivat tilaisuuden mukautua korotettujen palkkojen mukaan, on herättänyt ankaraa arvostelua ja vähentänyt kansalaisten muutenkin heikkoa luottamusta rahan arvon säilymiseen. Lasketaan, että teollisuustyöntekijäin ansioiden indeksi, kun vuosi 1939 on perustana, lokakuussa olisi ollut 875 miesten ja 1,050 naisten kohdalla.

Ulkomaankauppa.

Vuonna 1946 alkanutta ulkomaankaupan huomattavaa vilkastumista jatkui kertomusvuonna. Raaka-aineiden saannin parantua vieni lisääntyi volyymitaan ja edullisten hintasuhteiden vallitessa vielä enemmän arvoltaan. Siten syntyi mahdollisuuksia, joita ulkomailta saadut luotot vielä lisäsivät, myös tuonnin laajentamiseen. Ulkomaankaupan kokonaisarvo nousi näin ollen, kun ei sotakorvaus- eikä ns. saksalaistavarain vieniä oteta huomioon, kaikkiaan 90,082 milj. markkaa eli siten lähes kaksi kertaa niin suureksi kuin vuonna 1946, jolloin vastaava luku oli 47,324 miljoonaa. Tästä noususta johtui, kuten mainittu, osa ulkomaisten tavarain hintojen kohoamisesta, mutta vielä huomattavammalta osalta volyymin noususta, joka oli noin 49 %:sta rauhanaikaista (vuoden 1935) tavaramäärää vuonna 1946 noin 78 %:iin vuonna 1947.

Varsinainen kaupallinen vieni oli arvoltaan 43,193 milj. markkaa, joten lisäys edellisestä vuodesta oli 20,142 miljoonaa eli 87 %. Sen ohella vietiin saksalaissaataviin perustuvien sitoumusten suorittamiseksi Neuvostoliittoon tavaroita 2,032 milj. markan ynnä sotakorvaustavaroita 10,405 miljoonan arvosta. Kokonaisvienti oli siten 55,630 milj. markkaa. Volyymitaan kaupallinen vieni, johon virallisessa kauppatilastossa on luettu myös saksalaistavarain vieni, nousi 32 % edelliseen vuoteen verrattuna saavuttaen siten 62 % vuoden 1935 tasosta. Jos myös sotakorvaustavarain vieni otetaan huomioon, saadaan tulokseksi, että kokonaisvienti volyymitaan oli noin ¾ vuoden 1935 viennistä. Vielä enemmän kuin volyymin kasvu oli vientihintojen nousu, 47 % vuodesta 1946, omansa nostamaan viennin arvoa.

Tuonnin kokonaisarvo oli 46,888 milj. markkaa eli 22,614 miljoonaa vastaten 93 % suurempi kuin vuonna 1946. Lisäyksestä johtui 6 % tuontihintojen kohoamisesta; tuotu tavaramäärä sen sijaan ylitti edellisen vuoden tuontivolyymin 82 % ollen viisi kertaa niin suuri kuin vuonna 1945. Siitä huolimatta se edelleen oli melkoista pienempi kuin viimeisinä rauhanvuosina.

Tuonnin kokonaisarvo oli 3,695 milj. markkaa suurempi kuin maksullisen viennin arvo; kun vastaava tuontienemmyys edellisenä vuonna oli vain 1,224 miljoonaa,

oli kauppatase siis kehittynyt epäedulliseen suuntaan. Kokonaisvienti oli tietenkin paljon tuontia suurempi.

Pääryhmittäin tuonti jakaantui siten, että 22,718 milj. markkaa eli 48.5 % kuului raaka-aineisiin ja 10,024 miljoonaa eli 21.4 % koneiden ryhmään. Kolmannella sijalla olivat ravinto- ja nautintoaineet, arvoltaan 9,635 milj. markkaa eli 20.5 %, sekä viimeisellä sijalla „muut kulutustavarat”, joita tuotiin 4,512 miljoonan arvosta vastaten 9.6 % kokonaistuonnista. Verrattuna edelliseen vuoteen lisäys kaikissa ryhmissä oli suuri. Kansanhuollon ja tuotantotoiminnan kannalta tärkeimpiä tavaroita saatiin yleensä maahan runsaammin kuin edellisenä vuonna, joskin poikkeuksia tästä säännöstä oli. Niinpä tuotiin vehnää 91,800 tonnia vastaten 96,400 tonnia vuonna 1946, ruista 173,900 vastaten 156,100 tonnia, sokeeria 48,500 vastaten 32,500 tonnia, keittosuola 114,200 vastaten 110,300 tonnia, kivihiiltä ja koksia 1,497,900 vastaten 928,900 tonnia, kivennäisöljyjä 115,300 vastaten 57,800 tonnia, bensiniä 148,700 vastaten 42,800 tonnia, petroolia 38,000 vastaten 41,500 tonnia, erilaisia lannoitteita 372,800 vastaten 149,900 tonnia, villaa 3,200 vastaten 1,400 tonnia, puuvillaa 10,700 vastaten 8,500 tonnia, tankorautaa ja -terästä 85,500 vastaten 45,200 tonnia sekä rauta- ja teräslevyjä 50,500 vastaten 32,800 tonnia vuonna 1946. Huomattavasta noususta huolimatta tuodut tavaramäärät eivät läheskään riittäneet tyydyttämään kulutuksen ja tuotannon tarpeita, joita sotakorvausten suorittaminen osaltaan oli omansa lisäämään.

Kaupallinen vieni, ns. saksalaistavarat mukaan luettuina, jakaantui siten, että ensi sijalla tulivat paperiteollisuuden tuotteet, joita vietiin 21,722 milj. markan arvosta vastaten 48.0 % viennin arvosta. Toisella sijalla tulivat puutavarat ja -tuotteet, vientiarvoltaan 19,467 milj. markkaa eli 43.1 %, kolmannella taas „muut tavarat”, arvoltaan 3,981 miljoonaa ja 8.8 % viennin arvosta. Maataloustuotteiden vieni, jolla ennen sotaa oli jommoinkin merkitys, supistui kertomusvuonna 55 milj. markkaan vastaten vain 0.1 % viennin arvosta.

Useimpien tärkeiden vientitavaroiden vieni oli kertomusvuonna määrältään suurempi kuin vuonna 1946. Siten vietiin sulfiittiselluloosaa 289,700 tonnia vastaten

202,600 tonnia edellisenä vuonna, sulfaattiselluloosaa 278,500 vastaten 180,900 tonnia, pahvia ja kartonkia 103,100 vastaten 91,700 tonnia, sanomalehtipaperia 246,300 vastaten 207,500 tonnia, käärepaperia 66,700 vastaten 53,100 tonnia sekä puutaloja ja -parakkeja 148,900 vastaten 121,800 tonnia. Sen sijaan esim. kuparin ja puuhiokkeen vieni supistui vähän, jälkimmäinen vaikean vesitilanteen johdosta. Sähkövoimantilan kiristyminen vuoden lopulla, joka johti tuotannon supistumiseen monilla aloilla, ei yleensä ehtinyt vaikuttaa viennimääriin. — Sotakorvaustavarain viennistä, joka ei sisälly tässä esitettyihin lukuihin, on puhuttu aikaisemmin.

Kotimaankauppa.

Vaikka tavarantuote edelleen oli ominaista kotimaankaupalle, voitiin kuitenkin eräillä aloilla havaita pientä helpottumista, joka tulee näkyviin myös tukkukaupan vaihdon laajenemisena. Tukku- ja rautakauppojen, osuustoiminnallisten keskusliikkeiden sekä Kesko Oy:n yhteenlaskettu myynti nousi siten 62.8 miljardiin markkaan oltuaan edellisenä vuonna 46.3 miljardia. Lisäyksestä, joka oli noin 35 %, johtui kuitenkin huomattava osa hintatason kohoamisesta. Kun keskimääräinen tukkuhintaindeksi oli noin 20 % korkeampi kuin edellisenä vuonna, voidaan arvioida tukkukaupassa myydyt tavaramäärän lisääntyneen noin 12 %.

Liikenne.

Ulkomaisten kauppasuhteiden vilkastuessa myös laivaliike laajeni. Lähteneiden laivojen luku oli kertomusvuonna 3,991 vastaten 3,020 edellisenä vuonna, ja niiden vetomäärä oli 3,501,000 nettorekisteritonnia vastaten 2,332,000 tonnia vuonna 1946, joten lisäys oli noin 50 %. Laivoista ei täyttä puolta ollut suomalaisia, ja vetomäärältään suomalaisten alusten osuus oli melkoista pienempi. Kuitenkin kotimaisen kauppalaivaston nopea lisääntyminen oli kertomusvuoden valopuolia. Kaikkiaan hankittiin 99 uutta alusta, vetomäärältään yli 160,000 bruttorekisteritonnia, tähän luetuna eräät muualla sotavuosina pidätetyt, nyt vasta vapautetut laivat. Uusista laivoista eräät on rakennettu kotimaassa, mutta suuri osa ostettu ulkomailta. Näistä

ansaitsevat huomiota neljä tankkilaivaa. Kertomusvuoden päättyessä Suomen kauppalavastoon kaikkiaan kuului 639 alusta, vetomäärältään 489,000 tonnia, joista 193, vetomäärältään 428,000 tonnia, luetaan varsinaiseen merikelpoiseen laivastoon. Vaikka kauppalavasto siten kertomusvuonna lisääntyi, vetomäärän mukaan lukien, noin 49 %, se edelleen on vaatimaton verrattuna sodanedellisiin oloihin.

Rautateiden sekä liikkuva kalusto että rataverkosto ovat edelleen sodan jäljiltä epätydyttävässä kunnossa. Edellisessä suhteessa on tapahtunut parannuksia: on saatu uusia vetureita käytäntöön ja lisätty vaunuston määrää, mutta on voitu toteuttaa vain osa vuoden alkaessa suunnitelluista parannuksista. Rataverkostoa ei ole päästy parantamaan siinä määrässä kuin kalustoa, ja monen vuoden työ ja suuria määrärahoja tarvitaan, ennen kuin verkosto saadaan tyydyttävään kuntoon. Kuitenkin voitiin liikenteen tarpeita tyydyttää paremmin kuin edellisinä vuosina. Kuljetettujen matkustajien luku oli hiukan pienempi kuin edellisenä vuonna, tammi—marraskuun aikana 50.2 milj. henkeä vastaten 50.6 miljoonaa edellisenä vuonna. Tavari liikenne on vilkastunut huomattavasti. Kaikkiaan on kuljetettu 14.0 milj. kg tavaraa eli noin 8 % enemmän kuin edellisenä vuonna.

Autoliikenne vilkastui huomattavasti bensiinin saannin helpottuessa. Kertomusvuoden päättyessä rekisteröityjen autojen luku oli kaikkiaan noin 42,000, joista 24,500 kuorma-autoja ja 2,000 linja-autoja. Autokanta oli siten noin 85 % rauhanaikaisesta, mutta koska kolmeneljännestä siitä on sodanedelliseltä ajalta ja kovin kulunutta, on kuljetuskapasiteetti heikko.

Raha- ja pääomamarkkinat.

Rahamarkkinoille antoi leiman sama kireys kuin edellisenäkin vuonna, ja syyt olivat myös samat. Luotonkysyntä oli erittäin vilkas, sillä liike-elämä tarvitsi lisävaroja palkkojen ja muiden kustannusten kohoamisen samaten kuin tuotannon ja kaupan laajentumisen johdosta. Lisäksi tuli investointitarve uusien asuin- ja talousrakennusten, tehtaitten yms. rakentamiseen, jota tarvetta sitäpaitsi inflaationpelko oli omansa lisäämään. Pääomien kerääntymi-

nen luottolaitoksiin, vaikka se kertomusvuoden alkupuolella oli melko runsas, ei kuitenkaan läheskään riittänyt tyydyttämään luotonkysyntää. Syksyllä pääomien virtaaminen luottolaitoksiin sitäpaitsi alkoi tyrehtyä, varsinkin lokakuun palkkapäätöksen johdosta, niin että nostot ajoittain ylittivät panot, kunnes vuoden viimeisenä viikona taas tapahtui tilapäinen käänne, kun liikkeelle pääsi — täysin aiheettomia — huhuja tulossa olevasta uudesta setelinvaihdosta. Tasapainoa luotonannon ja sääntämisen välillä koetettiin, niinkuin edellisnäkin vuosina, aikaansaada luotonsäännötely turvin. Sen avulla koetettiin varata pääomat niihin tarkoituksiin, jotka yleiseltä kannalta olivat tärkeimmät, ennen kaikkea sellaisiin sijoituksiin, jotka olivat omansa nopeasti lisäämään markkinoille tulevien tavaroiden määrää. Kun tämä keino ei vienyt perille, jouduttiin vuoden varrella korkojen korottamisen tielle, niinkuin toisessa paikassa on esitetty.

Liikepankkien ottolainaus yleisöltä lisääntyi kertomusvuonna kaikkiaan 6,439 milj. markkaa vastaten 21 %. Lisäys oli siten kaksi kertaa niin suuri kuin vuonna 1946, jolloin edelläkään setelinvaihto oli vähentänyt uusien pääomien virtaamista pankkeihin. Muistettava on myös, että inflaation jatkumisen johdosta lisäys tapahtui huonompina markkoina kuin edellisinä vuosina. Juuri mainitusta lisäyksestä tuli, niinkuin edellisenäkin vuonna, suurempi osa shekkitilien ja vain pienempi osa talletustilien hyväksi. Edellisten lisäys oli 4,036 milj. markkaa eli 29 %, jälkimmäisten vain 2,403 miljoonaa eli 14 %.

Liikepankkien kolmas ottolainauksen lähde, muiden luottolaitosten aika- ja avistalletukset, jotka vuonna 1946 olivat vähentyneet 3,012 milj. markkaa, lisääntyivät jälleen voimakkaasti, 2,439 miljoonaa eli 58 %. Seurauksena oli, että liikepankkien kokonaisluotonotto lisääntyi 8,878 milj. markkaa kohoten siten vuoden päättyessä 44,308 miljoonaa. Vuoden lisäys, joka vastasi 25 %, on sitäkin huomattavampi, kun vuoden 1946 lisäys, suurelta osalta setelinvaihdon takia, oli niin mitätön kuin 123 milj. markkaa.

Myös luotonanto laajeni voimakkaasti. Varsinainen luotonanto talouselämälle (ja muille kotimaisille luottolaitoksille) lisääntyi 8,652 milj. markkaa eli melkein 30 %.

Kun lisäys edellisenä vuonna oli ollut vielä voimakkaampi, 10,891 milj. markkaa eli melkein 60 %, on kuitenkin todettava, että liikepankkien mahdollisuudet luotonantoon tyydyttämiseen olivat pienentyneet.

Liikepankkien luotonotto ja luotonanto näyttävät näin ollen kehittyneen sopusuhteisesti, mutta todellisuudessa tämä oli joulukuun viimeisen viikon tulos. Joulukuussa näet, niinkuin jo on mainittu, luotonotto satunnaisista syistä sai voimakkaan lisän, kun taas luottoja maksettiin takaisin melko runsaasti. Aina joulukuun puoliväliin saakka oli lisääntyvä jännitys ominainen rahamarkkinoille. Päästökseen tasapainoon liikepankit käyttivät samoja keinoja kuin edellisenäkin vuonna. Siten valtion vekseleitä jätettiin uudistamatta 530 milj. markan arvosta ja obligaatiotili saatiin supistamaan 1,741 miljoonaa. Sitäpaitsi liikepankit vuoden varrella ovat käyttäneet keskuspankin apua runsaammin kuin minään aikaisempina vuosina. Tämän luotonoton määrä oli kertomusvuoden päättyessä 3,518 milj. markkaa eli 622 miljoonaa suurempi kuin vuotta aikaisemmin. Kassavarat vaihtelivat suuresti vuoden varrella pysyen enimmäkseen parin kolmen miljardin paikkeilla. Usein mainittujen setelinvaihtohuhujen johdosta niiden määrä joulukuussa äkkiä paisui 6,273 milj. markaksi, mutta tätä tilanteen helpponemista on pidettävä aivan ohimenevänä ilmiönä.

Liikepankkien ulkomaiset velat ja saatavat lisääntyivät kertomusvuonna voimakkaasti seurauksena ulkomaankaupan vilkastumisesta. Niillä oli vuoden 1946 päättyessä 355 milj. markan nettosaatava ulkomailta; vuoden varrella se kasvoi runsaasti kolminkertaiseksi, 1,136 milj. markkaan.

Muiden luottolaitosten — säästöpankkien, postisäästöpankin, osuuskauppojen ja niiden keskuspankin, osuuskauppojen säästökassojen sekä hypoteekkilaitosten — luotonotto kehittyi samanlaisin vaihteluin kuin liikepankkien. Kokonaislisäys oli, kun setelinvaihtohuhut toivat näidenkin laitosten tileille paljon rahaa, melko runsas, 8,935 milj. markkaa eli noin 23 %, kun lisäys edellisenä vuonna oli ollut 5,465 miljoonaa vastaten 16 %. Luotonkysyntä oli runsas näidenkin luottolaitosten kohdalla, mutta kun ne noudattivat pidättyväistä sijoituspolitiikkaa, lisääntyivät niiden kassavarat melkoisesti.

Suomen Pankin luotonannosta ym. keskuspankkia koskevista asioista on tehty selkoa tämän kertomuksen toisessa osastossa.

Pääomamarkkinat olivat erittäin hiljaiset. Yleisö ja luottolaitokset eivät osoittaneet harrastusta obligaatioiden ostamiseen, päinvastoin ne pyrkivät vapautumaan tuollaisista kiinteäkorkoisista papereista. Poikkeusasemassa olivat vain II korvauslainan indeksiehtoiset obligaatiot, joiden kysyntä vilkastui hintaindeksien noustessa. — Valtio ei näissä oloissa vuonna 1947 katsonut olevan aihetta emittoida uusia obligaatiolainoja. Eräiden vanhojen lainojen obligaatioita myytiin pienehkö määrä, marraskuun loppuun mennessä yhteensä n. 1,350 milj. markan arvosta, joka sekin huomattavalta osalta ostettiin valtion omiin laitoksiin. Lisättäköön, että II korvauslainaan kuuluvien obligaatioiden liikkeessä oleva määrä lisääntyi 3,298 milj. markkaa. — Muiden obligaatiolainoja emitoitiin joi-takin, kaikki Kansaneläkelaitoksen myöntäminä. Näitä olivat Heinolan, Iisalmen ja Mikkelin kaupungin lainat, yhteensä 35 milj. markkaa, sekä Oy Mankala Ab:n, Pohjolan Voima Oy:n ja Tyrvään Voima Oy:n lainat, nimellisarvoltaan yhteensä 570 milj. markkaa. Kaikkien näiden lainojen korko oli 5 3/4 %.

Yltyvä rahankireys tulee näkyviin myös siitä, että uusia osakeyhtiöitä perustettiin melkoista harvempia kuin parin edellisen vuoden aikana. Uusien yhtiöiden luku oli vain 955 vastaten 1,355 ja 1,485 vuosina 1946 ja 1945. Niiden osakepääoma oli 749 milj. markkaa vastaten 649 ja 797 miljoonaa edellisinä vuosina. Pääomankorotuksia tapahtui melko runsaasti, 826 osakeyhtiössä vastaten 956 korotusta vuonna 1946. Nimellinen korotussumma, 2,740 milj. markkaa, oli sekin pienempi kuin edellisenä vuonna, jonka vastaava korotussumma oli 3,764 miljoonaa. Pääomankorotuksista osa edelleen johtui Holding-yhtymälle osakeina suoritettavasta omaisuudenluovutusverosta, kun taas melkoinen osa oli inflaation aiheuttamia ilmaisia osakeanteja, joten vain osa toi liikeyrityksille uutta pääomaa.

Arvopaperipörssi kuvasti taloudellista epävarmuutta. Osakeindeksi laski alkuvuodesta vahvistuakseen vasta vuoden loppupuolella, kun inflaationvaara näytti kiihtyvän, saavuttamatta kuitenkaan edellisen joulukuun tasoa. Joulukuussa 1946 yleinen

osakeindeksi oli 340, vuotta myöhemmin 336. Vastaavat luvut pankkien osalta olivat 104 joulukuussa 1947 ja 110 vuotta aikaisemmin, sekä teollisuusosakkeitten osalta 423 ja 436. Ottaen huomioon rahan arvon alenemisen tämä merkitsee tuntuvaa heikkenemistä osakkeiden hinnoissa. Pörs-sinvaihto, joka loppuvuodesta kiihtyi, oli kaikkiaan 1,249 milj. markkaa vastaten 1,188 ja 1,330 miljoonaa edellisinä vuosina. Vaihdoista tuli huomattava määrä eli 353 milj. markkaa obligaatioiden osalle; pääasiallisesti vaihdettiin II korvauslainan indeksiehtoisia obligaatioita, joiden kurssi varsinkin syyspuolella nousi voimakkaasti. Myös Holding-yhtymän osuudet olivat vilkkaan vaihdannan alaiset, joten varsinaisten osakkeiden myynti oli paljon vähäisempää kuin edellisinä vuosina.

Korkotaso.

Rahamarkkinain kiristyessä paine korkotasa vastaan yltyi. Vanhan korkosopimuksen mukaiset korot pysyivät kuitenkin voimassa, kunnes korkolautakunta lokakuun 9 päivänä hyväksyi niiden nostamisen. Siten päätettiin korottaa talletustilien korkoja seuraavan tammikuun 1 päivästä lukien $\frac{1}{2}$ %, toisin sanoen eri luottolaitosryhmissä 4, $4\frac{1}{4}$ ja $4\frac{1}{2}$ %:iin; shekkilitin korko päätettiin sitä vastoin pitää entisellään. Samalla päätettiin, että antolainauskorkoja saisi nostaa enintään $\frac{3}{4}$ %, ensiluokkaisten kiinnityslainojen korko $6\frac{1}{2}$ %:iin. Tämä korotus voisi uusien lainojen osalta heti tulla voimaan, kun vanhoihin lainoihin nähden oli sovellettava irtisanomissopimuksia. Liikepankkien antolainauksen keskikorko kohosi tämän johdosta 6.74 %:iin sen oltua vuotta aikaisemmin 6.33 %. Ottolainauskorkojen keskilukua ei tämä muutos vielä ehtinyt nostaa kertomusvuoden lopussa, sitä vastoin shekkilitien voimakkaampi lisääntyminen johti siihen, että ottolainauksen keskikorko aleni 2.39 %:sta vuoden 1946 lopussa 2.32 %:iin kertomusvuoden päättyessä. — Suomen Pankin koronmuutoksista on tehty selkoa toisessa yhteydessä.

Maksutase ja pääomaliike.

Suomen ulkomaisen maksutaseen muodostumisesta vuonna 1947 ei vielä ole lopulli-

sia tietoja käytettävissä, mutta eräiden arvioiden nojalla voidaan kuitenkin saada pääpiirteittäinen kuva siitä. Tuontienemmyys oli, kun ainoastaan kaupallinen vienti otetaan huomioon, 3,510 milj. markkaa vastaten 1,100 miljoonan enemmyyttä edellisenä vuonna. Menojen lisäyksiä on edelleen otettava huomioon matkailumenojen nousu 110 milj. markasta 270 miljoonaa ja korkomenojen nousu 910 miljoonasta 1,330 milj. markkaan. Tulopuolella taas arvioidaan rahtitulojen nousseen 1,400 milj. markasta 2,000 miljoonaa, kun sitä vastoin kullaan myynnistä vuonna 1946 saatu tulo, 650 miljoonaa, on jäänyt pois. Jos maksutaseen kaikki muut tulo- ja menoerät arvioidaan samansuuruisiksi kuin edellisenä vuonna, saadaan lopputulokseksi, että menot ylittivät tulojen määrän 2,410 milj. markalla, kun maksutase vuonna 1946 oli päättynyt 630 miljoonan tuloenemmyyteen. Maksutaseen tuloksi on kirjanpidollisesti luettava myös se vastikkeeton vienti, joka perustuu sotakorvausmääräyksiin, samaten kuin ns. saksalaissaatavien suorittamisesta johtuvat selvitykset, edelliset kauppatilaston mukaan arvoltaan 10,410 milj. markkaa, jälkimmäiset 3,050 miljoonaa. Jos nämä erät otetaan maksutaseessa huomioon, päättyy se 11,050 milj. markan tulojen suuremmuuteen.

Myös pääomaliikkeestä on ennakkotietoja saatavissa. Uusia pitkäaikaisia lainoja saatiin 20 milj. dollaria Export-Import Bankilta, lähinnä paperiteollisuuden koneistojen uudistamista varten, 20 milj. dollaria Yhdysvaltojen armeijan ylijäämävarastoihin kuuluneiden tavaroiden ostoon, edelleen Argentiinasta 75 milj. pesoa vastaten 17.5 milj. dollaria sekä Kolumbiasta 5 milj. dollaria kahvinostoon. Kokonaissummasta, 62.5 milj. dollarista, ehdittiin kuitenkin kertomusvuoden aikana käyttää vain osa, noin 26.2 milj. dollaria. Sen lisäksi käytettiin aikaisemmista luotoista saatuja varoja noin 10.7 milj. dollaria, joten pitkäaikaista luottoa kaikkiaan käytettiin 36.9 milj. dollarin eli 5,020 milj. markan arvosta. Kun lainankuoletuksiin on käytetty noin 590 milj. markkaa, on uuden pitkäaikaisen luoton nettomäärä siten 4,430 milj. markkaa. Mitä lyhytaikaisiin ulkomaisiin velkoihin ja saataviin tulee, ovat edelliset vähentyneet 260 milj. markkaa, jälkimmäiset lisääntyneet 3,890 miljoonaa, joten lyhytai-

kainen nettovelka on supistunut 7,490 milj. markasta 3,340 miljoonaa eli 4,150 milj. markkaa. Suomen kokonaisvelka ulkomaille lisääntyi siten kertomusvuoden aikana vain 280 milj. markkaa ja oli sen päättyessä 39,670 miljoonaa. Sopusoinnussa sen menetelmän kanssa, jota noudatettiin maksutaselaskelmassa, on tässä vielä otettava huomioon 10,410 milj. markan sotakorvausvelvollisuuden väheneminen. Näin laskien eivät Suomen ulkomaiset velvoitteet viime vuonna lainkaan lisääntyneet, päinvastoin ne vähenivät 10,130 milj. markkaa.

Hintataso.

Hintataso, joka vuoden 1946 jälkipuolella kehittyi sangen rauhallisesti, on kulu-neena vuonna jälleen noussut voimakkaasti. Tammikuussa tapahtui tosin osittain indeksin laskua, kun lukuisten tavaroiden hinnat vuoden vaihteessa oli alennettu 5 %, mutta helmikuussa ja varsinkin maaliskuussa oli nousu huomattava. Tähän vaikutti mm. lihan vapauttaminen säännöstelystä, kun kaiken lihan eikä vain säännöstellyn hinnat vaikuttivat indeksiin. Hintainnonsua jatkui sitten kuukausi kuukaudelta, mutta aina heinäkuuhun saakka indeksin nousut olivat suhteellisen pienet. Loppukesästä vauhti kiihtyi ja varsinkin marraskuulla nousu oli jyrkkä seurauksena maataloustuotteiden hintojen voimakkaasta korottamisesta. Tuloksena oli, että elinkustannusindeksi (1935 = 100) nousi 509 pis-

teestä joulukuussa 1946 785 pisteeseen joulukuussa 1947 eli kaikkiaan 54.2 %. Tukkuhintaindeksi, johon maataloustuotteet vaikuttavat vähemmän, kohosi vuoden varrella 725 pisteestä 1,010 pisteeseen eli 39.3 %. Nousu oli siten melkoista jyrkempi kuin edellisenä vuonna, jolloin vastaavat prosentit olivat 15.7 ja 19.4.

Hintojen kohoaminen oli hyvin epätaisaista. Tukkuhintaindeksin nousuun vaikuttivat ensi sijassa maataloustuotteiden hintojen järjestelyt, joiden takia niiden indeksi kohosi erittäin voimakkaasti eli 135.5 %. Myös metsätuotteiden kohdalla nousu oli suuri, 55.6 %, kun taas teollisuustuotteiden hintaindeksi kohosi vähemmän eli 22.4 %. Tuontitavaroiden hinnat, jotka ensi sijassa riippuvat ulkomaiden markkinoista, muuttuivat sangen vähän; nousu oli vain 12.0 %. — Elinkustannusindeksin jyrkkä nousu johtui pääasiallisesti maataloustuotteiden hintajärjestelystä, vaikka nousua ilmenikin pitkin linjaa; ravintoindeksi kohosi näet 86.5 %, kun lämpö- ja valoindeksi, jonka nousu oli toiseksi suurin, nousi vain 25.1 %.

Myös maataloustuotteiden hintaindeksi kohosi viime vuonna tuntuvasti jyrkemmin kuin vuonna 1946. Se nousi näet 653 pisteestä joulukuussa 1946 1,290 pisteeseen joulukuussa 1947 vastaten 97.5 %:n nousua. Indeksien nousu johtui ensi sijassa kotieläintuotteiden hintojen järjestelystä, niiden osalta nousu oli 116.6 %, kun se peltoviljelystuotteiden hintoihin nähden oli vain 50.2 %.

Suomen Pankin toiminta.

Rahan arvo ja ulkomaiset suhteet.

Vuonna 1947 ei ulkomaisia valuuttakursseja kertaakaan muutettu, vaan ne pysyivät koko vuoden ajan entisellään. Siten dollarin kurssi jatkuvasti oli mk 136:— ja punnan kurssi mk 547:—, niin kuin ne ovat olleet syksystä 1945 alkaen. Muihin kaan valuuttakursseihin ei tehty muutoksia, joten Ruotsin kruunun kurssi jatkuvasti oli mk 37: 90, Norjan kruunun kurssi mk 27: 45 ja Tanskan kruunun kurssi mk 28: 30, muita mainitsematta. Myös ne erityiset clearing-kurssit, joista eräiden maiden kanssa on sovittu, pysyivät kertomusvuonna muuttumattomina.

Yhtä vähän kuin edellisenä aikana, aina toisen maailmansodan puhkeamisesta alkaen, voi ulkomaisten valuuttakurssien liikkumattomuudesta viimekään vuonna tehdä sitä johtopäätöstä, että markan ostovoima, verrattuna muiden maiden valuuttojen ostovoimaan, olisi pysynyt muuttumattomana. Ulkomaankaupan ja valuuttakaupan samaten kuin yleisen hintasäännöstelyn vallitessa eivät valuuttakurssit anna täsmällistä kuvaa eri valuuttojen keskinäisistä suhteista. Kertomusvuonna hintataso Suomessa nousi enemmän kuin yleensä johtavissa kauppamaissa, mutta toiselta puolen myös esim. Amerikan Yhdysvalloissa monien tärkeiden tavaroiden mm. useiden Suomen vientitavarain hinnat kohosivat voimakkaasti. Ellei jälkimmäistä Suomen ulkomaankaupalle niin edullista kehitystä olisi tapahtunut, olisi kustannustason jyrkkä nousu täällä todennäköisesti tuonut kysymyksen valuuttakurssien korottamisesta päiväjärjestykseen.

Suomen Pankin ulkomaisten tilien kehitys kuvastaa jatkuvaa valuuttapulaa, jota suuri tuontitarve edelleen ylläpitää valuut-

takaupan ja tuonnin säännöstelyn asettamista rajoituksista huolimatta. Pankin saavat ulkomaisilta kirjeenvaihtajilta, joista yleensä käytetään nimitystä valuuttavaraanto, olivat alkuvuodesta melko runsaat, silloin saatujen ulkomaisten luottojen johdosta, kohoten 1,915 milj. markasta vuoden alkaessa 3,197 miljoonaan maaliskuun 8 päivänä, mutta ne supistuivat sittemmin tuonin ja ulkomaisten velanmaksujen ja koronsuoritusten johdosta aina 464 miljoonaan lokakuun lopussa. Kertomusvuoden päättyessä ne olivat 621 milj. markkaa eli vajaa kolmasosa alkuvuoden määrästä. Ulkomaisten vekselien määrä oli kertomusvuoden alkaessa 175 milj. markkaa, mutta lisääntyi viennin vilkastuessa nousten heinäkuun lopussa 418 miljoonaan. Vaikka se vuoden loppuun mennessä painui 312 milj. markkaan, oli lisäys vuoden alkuun verrattuna 137 milj. markkaa eli 78 %. — Ulkomaanrahan määräiset setelit ja korkoliput ovat vailla merkitystä; niiden määrä vaihteli 32 ja 8 milj. markan välillä.

Velkapuolella esiintyy tiliasemassa kaksi ulkomaista tiliä: ulkomaiset tilinpitäjät ja ulkomaiset selvitystililit. Ulkomaisten tilinpitäjien markkamääräiset saavat ovat verraten vaatimattomat; niiden määrä oli kertomusvuoden alkaessa 185 milj. markkaa ja sen päättyessä jonkin verran pienempi, 136 miljoonaa. Suurimmillaan ollessaan, elokuussa, tämä Suomen Pankin velka kohosi 261 milj. markkaan. Ulkomaisten selvitystilien saldo, joka esiintyy Suomen Pankin tiliasemassa, ei varsinaisesti ole pankin oma, vaan yleensä Suomen kansantalouden selvitystileillä syntynyt velkasaldo. Tämä väheni vuonna 1947 huomattavasti aleten 7,414 milj. markasta 2,270 miljoonaan vuoden päättyessä. Puheena oleva tili jakaantuu kahteen pääosaan, joiden kehitys viime

vuonna kulki eri tavalla. Sen pääosana olivat Neuvostoliiton valtakunnanpankille, rauhansopimuksen ehtojen mukaisesti, siirretyt Saksan valtion ja Saksan kansalaisten entiset saavat Suomesta. Kertomusvuoden alkaessa tällä tilillä oleva velka oli 5,988 milj. markkaa; vuoden varrella suoritettiin näitä sitoumuksia sopimusten mukaisesti, niin että velkamäärä vuoden päättyessä oli painunut 3,027 miljoonaan. Vähennys oli siten 2,961 milj. markkaa eli 49 %. Ulkomaisten selvitystilien toisena osana oli kaupallisten selvitystilien yhteinen saldo, jonka muodosti eri maiden tilien velka- ja saata-vasaldon yhteistulos. Kertomusvuoden alkaessa tämä velkasaldo oli 1,426 milj. markkaa, mutta vuoden varrella selvitystilien saavat kasvoivat ja velat pienenivät, niin että saldo vuoden viimeisenä päivänä osoitti 757 miljoonan saatavaa.

Luotonanto.

Luotonantarve maassamme oli, samaten kuin edellisinäkin vuosina, hyvin suuri, ja seurausena oli, että myös Suomen Pankin luotonanto lisääntyi voimakkaasti. Pankin kokonaisluotonanto, joka kertomusvuoden alkaessa oli 29,409 milj. markkaa, supistui tosin vuoden ensimmäisinä viikkoina 26,773 milj. markkaan, mutta sitten alkoi pitkälinen nousu, jonka vain tilapäiset, pienet laskut keskeyttivät, niin että kokonaisluotto vuoden viimeisenä päivänä oli kohonnut 34,896 miljoonaan. Kokonaislisäys oli siten 5,487 milj. markkaa eli 19 % ja siis jonkin verran pienempi kuin vuonna 1946, jonka vastaava lisäys oli 7,012 miljoonaa eli 31 %. Luotonannon voimakas lisääntyminen johtui ensi sijassa talouselämälle annetun luoton kasvamisesta, mutta ajoittain myös liikepankkien ja valtion luoton tarpeen tyydyttäminen kohotti lainauslukuja.

Suomen Pankin luotonanto pankin omille asiakkaille, kun vekselisalkusta vähennetään toisaalta valtion vekselit, toisaalta rediskonttaukset ja muut luottolaitoksille annetut luotot, oli kertomusvuoden alkaessa 8,118 milj. markkaa. Lisääntytyään kuukausi kuukaudelta se vuoden päättyessä kohosi 12,900 miljoonaan, joten lisäys oli 4,782 milj. markkaa eli 59 %. Vertailun vuoksi mainittakoon, että vastaava lisäys vuonna 1946 oli 4,321 miljoonaa eli 114 %.

Toisena luotonannon osana oli liikepankkien tukeminen rahamarkkinain kiristyessä. Rediskonttauksia liikepankit viime vuonna joutuivat käyttämään enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Niiden määrä oli vuoden 1946 päättyessä 2,458 milj. markkaa, mutta suurimman osan kertomusvuotta se pysytteli jonkin verran alemmalla tasolla painuen lokakuussa aina 298 milj. markkaan. Sen jälkeen rediskonttausten määrä kuitenkin taas nousi, kun kiihtyneen inflaation pelon johdosta nostettiin paljon varoja pankeista. Huippunsa, 4,213 miljoonaa, rediskonttaukset saavuttivat joulukuun puolivälissä painuen sitten 3,496 miljoonaan vuoden viimeisenä päivänä. Vuoden varrella tapahtunut lisäys oli siten 1,038 milj. markkaa eli 42 %. — Rediskonttausten ohella luottolaitokset kertomusvuoden alussa olivat Suomen Pankkiin diskontanneet omia vekseleitä, jotka tilailmoituksissa on luettu diskontattuihin vekseleihin, yhteensä 913 milj. markan arvosta. Suurin osa niistä lunastettiin jo tammikuun alussa, ja vuoden päättyessä ei tällaista luotonantoa enää esiintynyt Suomen Pankin tileissä. Kun tämäkin luotonanto otetaan huomioon, havaitaan, että luottolaitosten velka keskuspankille ei kertomusvuoden päättyessä ollut sanottavasti suurempi kuin sen alkaessa-kaan.

Kolmantena luotonannon osana on valtion vekselien diskonttaaminen, josta edempänä tulee puhe.

Suomen Pankin luotonannossa vekselien diskonttaaminen on aivan määräävässä asemassa, kun sitä vastoin kassakreditivien ja hypoteekkilainojen käyttö on vähäistä, niiden yhteismäärä kun pankin ohjesäännön mukaan on rajoitettu pankin omien varojen puoleen määrään. Suoraan diskontattujen vekselien arvo oli kertomusvuoden alkaessa 26,331 milj. markkaa, nousi lokakuussa 33,118 miljoonan huippuun ja oli vuoden viimeisenä päivänä 30,982 miljoonaa. Lisäys oli siten 4,651 milj. markkaa eli lähes 18 %, kun se edellisenä vuonna oli ollut 4,049 miljoonaa vastaten samoin 18 %.

Hypoteekkilainojen määrä oli kertomusvuoden alussa 63 milj. markkaa, mutta jo tammikuussa se aleni 24 miljoonaan, minkä määräisenä se pysyi vuoden loppuun asti. Kassakreditivien nostettu summa vaihteli paljon voimakkaammin saavuttaen 724 miljoonan huipun maaliskuussa ja 280 miljoonaa